

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 7Ssk/125/2022
Identifikačné číslo spisu: 8020200251
Dátum vydania rozhodnutia: 29. marca 2023
Meno a priezvisko: JUDr. Zdenka Reisenauerová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2023:8020200251.1

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej /sudca spravodajca/ a členov senátu JUDr. Jany Martinčekovej a Mgr. Michala Novotného, v právnej veci žalobkyne U. T., Z. V. V., N. XXX, proti žalovanému Ústrediu práce, sociálnych vecí a rodiny, so sídlom Bratislava, Špitálska 8, o preskúmanie zákonnosti postupu a rozhodnutia žalovaného zo dňa 09. marca 2020 Č.j. UPS/US1/SSVOPHNSSD/SOC/2020/4276-0008 Km, o kasačnej sťažnosti žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 4Sa/11/2020-79 zo dňa 16. februára 2022, takto

rozhodol:

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Prešove, č.k. 4Sa/11/2020-79 zo dňa 16. februára 2022 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

Odôvodnenie

I.

Konanie pred krajským súdom

1. Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd alebo správny súd“) napadnutým rozsudkom č. k. 4Sa/11/2020-79 zo dňa 16. februára 2022, podľa ust. § 190 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovaného zo dňa 09. marca 2020 Č.j. UPS/US1/SSVOPHNSSD/SOC/2020/4276-0008 Km. Účastníkom náhradu trov konania nepriznal.

2. Krajský súd zákonnosť preskúmaného rozhodnutia žalovaného správneho orgánu preskúmal v intenciách zákona č.417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon č. 417/2013 Z.z. alebo zákon o hmotne núdzi) , citujúc právnu úpravu ustanovenú v § 3 ods.1, písm. b/, § 4 ods.1, 3, písm. c/, § 7 ods.5, § 9 ods.1, § 10 ods.2, písm. c/, § 14 ods.1, ods. 3 písm. a/, ods. 5 písm. b/, ods.6 písm. b/, § 15 ods.1, § 25 ods. 3, § 22 ods. 1 v spojení s právnou úpravou ustanovenou v zákone č. 71/1967 o správnom konaní v znení neskorších právnych predpisov (ďalej len zákon č. 71/1967 Zb. alebo správny poriadok), citujúc § 34 ods.3, 4, 5, § 32 ods.1, § 46 a § 47 ods.3, postupom v zmysle právnej úpravy ustanovenej v tretej hlave

tretej časti Správneho súdneho poriadku, upravujúcej sociálnu žalobu a dospel k záveru o nedôvodnosti žaloby.

3. Z obsahu administratívneho spisu žalovaného krajský súd mal preukázané, že žalovaný preskúmaným rozhodnutím Č.j. UPS/US1/SSVOPHNSSD/SOC/2020/4276-0008Km zo dňa 09.03.2020 ako príslušný odvolací orgán preskúmal rozhodnutie Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Poprad č. PP1/OHNNVaŠSD/SOC/2019/20938-95 zo dňa 19.12.2019 podľa § 26 ods. 1 písm. a/ zákona č. 417/2013 Z.z. a podľa § 59 ods. 2 zákona č. 71/1967 Zb. zmenil rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu v jeho výroku tak, že podľa § 25 ods. 3 zákona č. 417/2013 Z.z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a zákona č. 601/2003 Z.z. o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov sa fyzickej osobe U. T.V., O.. XX.XX.XXXX, V. N. XXX, XXX XX V. odníma pomoc v hmotnej núdzi v sume 31,90 eur mesačne od 01.08.2019. V odôvodnení rozhodnutia odvolací orgán uviedol, že prvostupňový správny orgán (úrad) rozhodnutím zo dňa 19.12.2019 U. T. (účastnícke konania) podľa § 25 ods. 3 zákona o pomoci v hmotnej núdzi, odňal pomoc v hmotnej núdzi v sume 31,90 eur mesačne od 01.09.2019 s odôvodnením, že úrad opätovne prehodnotil poskytovanie pomoci v hmotnej núdzi na základe potvrdenia Obecného úradu V. doručeného dňa 03.10.2019, z ktorého zistil, že manžel účastníčky konania ako vlastník rodinného domu, v ktorom rodina žije, nemá uhradené náklady spojené s bývaním. Z uvedeného dôvodu rodine nevzniká nárok na príspevok na bývanie s účinnosťou od 01.08.2019. Konštatoval, že príjem rodiny tvorí invalidný dôchodok vo výške 226,40 eur, z ktorého sa pre výpočet pomoci v hmotnej núdzi zohľadňuje 75 %, t. j. suma 169,80 eur. Do úhrnu súm nárokov podľa zákona o pomoci v hmotnej núdzi, bola započítaná dávka pre dvojicu bez detí vo výške 112,50 eur. Nakoľko započítateľný príjem rodiny vo výške 169,80 eur preyšuje sumu nárokov domácnosti na pomoc v hmotnej núdzi, t.j. sumu 112,50 eur, úrad rozhodol o odňatí pomoci v hmotnej núdzi s účinnosťou od 01.09.2019. Preplatok na pomoci v hmotnej núdzi za mesiac august 2019 nevznikol, nakoľko poskytnutá pomoc v hmotnej núdzi sa vrátila späť na účet úradu. Za mesiace september 2019, október 2019 a november 2019 pomoc v hmotnej núdzi nebola poskytovaná. Žalobkyňa nesúhlasila s odňatím pomoci v hmotnej núdzi v sume 31,90 eur mesačne od 01.08.2019. Tvrdila, že má riadne obci vyplatené náklady na bývanie, o čom predložila potvrdenie Obecného úradu V. o zaplatení dane z nehnuteľnosti a poplatkov za komunálny odpad.

4.Ďalej krajský súd z obsahu administratívneho spisu zistil, že žalobkyni bola pomoc v hmotnej núdzi poskytovaná od 01.01.2015, pričom výška sa menila na základe zmien rozhodných skutočností a zmien legislatívy. Naposledy jej bola pomoc v hmotnej núdzi poskytovaná v sume 31,90 eur mesačne. Žalobkyňa je vydatá, nezamestnaná, evidovaná ako uchádzač o zamestnanie na úrade práce od 09.12.2014 a nemá žiadny príjem. Členom domácnosti je aj manžel, ktorý je nezamestnaný a evidovaný na úrade práce ako uchádzač o zamestnanie od 01.03.2014 a poberá invalidný dôchodok v sume 226,40 eur mesačne. Domácnosť býva v rodinnom dome, ktorého manželia sú podieloví spoluvlastníci v podiele 1. Pri prehodnocovaní trvania nároku na príspevok na bývanie predkladala žalobkyňa potvrdenia o úhrade nákladov spojených s bývaním, podľa ktorých mali uhradenú daň z nehnuteľnosti a poplatky za tuhý komunálny odpad, a preto mali v sume nárokov zohľadňovaný príspevok na bývanie vo výške 89,20 eur mesačne.

5.Správny súd konštatoval, že žalobkyni bola odňatá pomoc v hmotnej núdzi v sume 31,90 eur mesačne od 01.08.2019 z dôvodu, že započítateľný príjem rodiny vo výške 169,80 eur (táto suma predstavuje 75 % z invalidného dôchodku manžela žalobkyne vo výške 226,40 eur) preyšovala sumu nárokov rodiny na pomoc v hmotnej núdzi, t.j. 112,50 eur v zmysle § 10 ods. 2 písm. c/ zákona o pomoci v hmotnej núdzi, a preto správny orgán prvého stupňa rozhodol o odňatí pomoci v hmotnej núdzi s účinnosťou od 01.08.2019. Nebola splnená ani podmienka uvedená v ustanovení § 14 ods.5 písm. b/zákona o pomoci v hmotnej núdzi, podľa ktorého príspevok na bývanie patrí, ak domácnosť alebo člen domácnosti v rodinnom dome podľa odseku 3 písm. a/ uhradza daň z nehnuteľnosti a poplatky za komunálny odpad. Podľa potvrdenia z Obce V., doručeného súdu dňa 15.02.2022 výška dlhu domácnosti žalobkyne na poplatku za komunálny odpad (za roky 2016-2019) bola ku dňu 30.09.2019 v sume 199,20 eur. Následne bol tento dlh splácaný v sume 15,00 eur a úhrady boli

realizované v dňoch 17.10.2019, 18.11.2019 a 16.12.2019. Zostatok dlhu ku dňu 19.12.2019 (kedy bolo vydané rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu) bol vo výške 154,20 eur. Zostatok dlhu ku dňu 09.03.2020 (kedy bolo vydané rozhodnutie žalovaného) bol v sume 124,20 eur. Celkový dlh domácnosti žalobkyne na poplatku za komunálny odpad (za roky 2016-2019) vo výške 199,20 eur bol uhradený poslednou splátkou vo výške 8,24 eur dňa 16.02.2021. Už v tom čase mala domácnosť žalobkyne nový dlh na poplatkoch za komunálny odpad za rok 2020.

6.Správny súd poukazom na čl. 35 ods. 3 a čl. 2 ods. 2 Ústavy SR konštatoval, že žalovaný, ako aj prvostupňový správny orgán je pri výkone svojej činnosti podriadený ústave a zákonom a má určený rozsah právomocí, ktorý nemôže prekročiť, takže môže konať len to čo mu ústava alebo zákon dovoľuje. Žalovaný nie je oprávnený samostatne a podľa vlastnej úvahy rozhodnúť, kedy a za akých podmienok bude konať v rozsahu zákona a zákonom ustanoveným zákonom a kedy tak konať nebude. Podľa uvedeného článku Ústavy SR teda žalovaný postupoval v intenciách platného a účinného zákona.

7.Správny súd dospel k záveru, že žalovaný sa v napadnutom rozhodnutí vysporiadal so všetkými námietkami žalobkyne uvedenými v odvolaní, dostatočne a v potrebnom rozsahu zistil skutkový stav, tento správne právne posúdil, rozhodnutie náležite a zrozumiteľne odôvodnil a postupoval v súlade s platnými právnymi predpismi. Z uvedených dôvodov žalobu podľa § 190 SSP ako nedôvodnú zamietol. Záverom správny súd dal do pozornosti žalobkyne, že pokiaľ splní podmienky na priznanie príspevku na bývanie podľa zákona o pomoci v hmotnej núdzi, je oprávnená požiadať o priznanie tohto príspevku, ak sa zmenia na jej strane skutočnosti rozhodujúce na nárok na pomoc v hmotnej núdzi alebo na osobitný príspevok. V danej súvislosti správny súd poukázal na právny názor Najvyššieho súdu SR vyslovený v rozsudku sp. zn. 10Sžsk 5/2017 zo dňa 28.02.2018. O náhrade trov konania rozhodol správny súd podľa § 175ods.1 SSP v spojení s § 168 SSP.

II.

Kasačná sťažnosť žalobkyne

8.Proti uvedenému rozsudku krajského súdu podala žalobkyňa v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť, ktorú na základe výzvy správneho súdu doplnila. Posudzujúc kasačnú sťažnosť podľa obsahu, žalobkyňa predovšetkým namietala, že krajský súd nesprávnym procesným postupom jej znemožnil ako účastníčke konania, aby uskutočnila jej patriace práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 440 ods.1, písm. f/ SSP). Navrhovala, aby kasačný súd zrušil rozhodnutie správneho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie, alternatívne, aby zrušil rozhodnutia žalovaného.

9. V dôvodoch kasačnej sťažnosti žalobkyňa nesúhlasila s argumentáciou žalovaného ako aj správneho súdu, na základe ktorej ustálili svoj právny záver. Opätovne nesúhlasila s odňatím pomoci v hmotnej núdzi. Trvala na tom, že riadne platí obci náklady. Poukazom na to že, v danom prípade ide o podanie žaloby v sociálnej veci, tvrdila, že nebola zohľadnená sociálna situácia jej rodiny, keď sú nútení vyžiť iba z príjmu jej manžela, ktorý pozostáva z čiastočného invalidného dôchodku priznaného od 01.03.2014 vo výške 226.40 EUR. Predmetná výška príjmu nepostačuje na pokrytie všetkých mesačných výdavkov rodiny ako sú napr. bývanie, stravovanie, platba za lieky, ktoré jej manžel musí zo zdravotných dôvodov užívať pravidelne a iné životné potreby. Ďalej uviedla, že z týchto dôvodov došlo v roku 2016 až 2019 k nedoplatku na úhradách obci za daň nehnuteľnosti a poplatku za komunálny odpad. Predmetný dlh si uznali a z dôvodov platobnej neschopnosti prejavili záujem ho zaplatiť splátkovým kalendárom. Uvedenú podlžnosť pravidelnými splátkami vyrovnali aj za pomoci syna. Podlžnosť bola zaplatená v mesiaci február 2020 a poplatok za rok 2021 tiež formou splátkového kalendára bol splatený 16.12. 2021. Tvrdila, že úhrada pravidelných mesačných splátok svedčí o tom, že svoje povinnosti sú ochotní plniť aj napriek ťažkým a niekedy aj zúfalou finančnou situáciou z dôvodu veľmi nízkeho príjmu. Platby za daň z nehnuteľností a poplatok za odvoz komunálneho odpadu sú nútení riešiť splátkami, pretože nie sú schopní tento poplatok uhradiť jednorázovo. Namietala, že tieto skutočnosti však zainteresované orgány nevzali do úvahy a taktiež nebol vzatý do úvahy zdravotný stav jej manžela, ktorý je zdravotne postihnutý a vyžaduje si celodennú starostlivosť, pričom jej nie je poskytovaná žiadna čiastka za opatrovateľskú starostlivosť.

Záverom vyjadrila presvedčenie, že súd sa bude jej požiadavkami zaoberať s pochopením veľmi ťažkej finančnej situácie jej rodiny, ktorá sa neustále zhoršuje v súvislosti s neúnosným nárastom cien za energie a pri nákupe základných potravín. Súčasne sa žalobkyňa na súd obrátila so žiadosťou o ustanovenie právneho zástupcu, ktorého si nemôže dovoliť, s poukazom na jej nepriaznivé majetkové pomery.

III.

Vyjadrenie žalovaného ku kasačnej sťažnosti žalobkyne

10. Žalovaný sa ku kasačnej sťažnosti žalobkyne vyjadril podaním z 08.06.2022. Stotožnil sa v plnom rozsahu so skutkovými a právnymi závermi obsiahnutými v odôvodnení napadnutého rozhodnutia krajského súdu. Trval na správnosti preskúmaného správneho rozhodnutia a súčasne poukázal na dôvody uvedené v jeho vyjadrení k žalobe z 9.6.2020. Navrhoval kasačnú sťažnosť žalobkyne odmietnuť ako neprípustnú, majúc za to, že žalobkyňa podala kasačnú sťažnosť len proti odôvodneniu rozhodnutia správneho súdu. Alternatívne navrhoval kasačnú sťažnosť ako nedôvodnú zamietnuť.

IV.

Konanie pred kasačným súdom

11. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky bol formálne zriadený ústavným zákonom č. 422/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov dňa 1. januára 2021 a na základe zák. č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva.

12. Podľa ust. § 101e ods. 1, 2 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 423/2020 Z. z., najvyšší správny súd začne činnosť 1. augusta 2021. Výkon súdnictva prechádza od 1. augusta 2021 z najvyššieho súdu na najvyšší správny súd vo všetkých veciach, v ktorých je od 1. augusta 2021 daná právomoc najvyššieho správneho súdu.

13. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 11 písm. h/ v spojení s § 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, kasačnú sťažnosť prejednal bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky www.nssud.sk (§ 452 ods. 1 v spojení s ust. § 137 ods. 4 SSP) a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalobkyne je dôvodná.

14. Predmetom prieskumného konania na kasačnom súde bol rozsudok Krajského súdu v Prešove, č. k. 4Sa/11/2020-79 zo dňa 16. februára 2022, ktorým krajský súd podľa ust. § 190 SSP zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovaného Č.j. UPS/US1/SSVOPHNSSD/SOC/2020/4276-0008Km zo dňa 09.03.2020.

15. Predmetom preskúmacieho súdneho konania v danej veci bolo rozhodnutie žalovaného správneho orgánu Č.j. UPS/US1/SSVOPHNSSD/SOC/2020/4276-0008Km zo dňa 09.03.2020, ktorým žalovaný vo veci nároku žalobkyne na poskytnutie pomoci v hmotnej núdze zmenil rozhodnutie Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Poprad č. PP1/OHNNVaŠSD/SOC/2019/20938-95 zo dňa 19.12.2019 podľa § 26 ods. 1 písm. a/ zákona č. 417/2013 Z.z. a podľa § 59 ods. 2 zákona správneho poriadku v jeho výroku tak, že podľa § 25 ods. 3 zákona č. 417/2013 Z.z. žalobkyňa odňala pomoc v hmotnej núdži v sume 31,90 eur mesačne od 01.08.2019.

16. Najvyšší správny súd v procese posudzovania zákonnosti napadnutého rozsudku správneho súdu vychádzal zo skutkových zistení vyplývajúcich z administratívneho spisu, na ktoré poukázal už správny súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia, z ktorých dôvodov ich neopakuje a súčasne na ne poukazuje.

17. Kasačný súd predovšetkým upriamuje pozornosť na to, že správne súdnictvo v Slovenskej republike vychádza z materiálneho chápania právneho štátu v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy vyžadujúceho, aby verejná správa bola pod kontrolou súdnej moci. Je založené jednak na kontrole verejnej správy, či táto (ne)prekračuje jej zverené právomoci a jednak poskytuje ochranu subjektívnym právam osôb, do ktorých bolo zasiahnuté alebo zasahované v rozpore so zákonom. Hlavnou úlohou správneho súdnictva je teda ochrana subjektívnych práv a jeho cieľom ochrana práv fyzických a právnických osôb a ich prostredníctvom následne aj ochrana zákonnosti. Správne súdnictvo je neoddeliteľným atribútom právneho štátu zaručujúcim každej osobe, či už ide o fyzickú alebo právnickú osobu ochranu práv pred činnosťou orgánov verejnej správy. Dodržiavanie zákonnosti v oblasti výkonnej moci a dôsledná ochrana jednotlivca je jednou z najdôležitejších črt právneho štátu, ktorého koncepcia práva stojí aj na dodržiavaní práva štátnymi orgánmi.

18. Kasačný súd dáva tiež do pozornosti, že správny súd nie je súdom skutkovým. Jeho úlohou pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu podľa tretej hlavy tretej časti Správneho súdneho poriadku (§§ 199 a nasl. SSP) je posudzovať, či správny orgán príslušný na konanie si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkom konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi, ako aj s procesnoprávnymi predpismi. V súdnom prieskume zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu v sociálnych veciach správny súd nie je viazaný rozsahom dôvodov uvedených v žalobe, ak žalobca je fyzickou osobou, ktorou namieta nezákonnosť rozhodnutia správneho orgánu, tvrdiac, že nezákonným rozhodnutím správneho orgánu a postupom mu predchádzajúcim bol ukrátený na svojich hmotnoprávných alebo procesnoprávných právach. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je podmienená zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúceho vydaniu napadnutého rozhodnutia. Správny súd v konaní súdneho prieskumu zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy teda preskúmava, či orgán štátnej správy konal a rozhodol v súlade so zákonom, či v správnom konaní postupoval v súčinnosti s účastníkom konania, či sa vysporiadal s jeho námietkami a či na základe skutkových zistení a na základe logického a rozumného uváženia ustálil správne svoj právny záver.

V.

Právne posúdenie kasačným súdom

19. Podľa čl. 1 ods. 1 veta prvá Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát. Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Podľa čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

20. Základom interpretácie a aplikácie čl. 1 ods. 1 ústavy je zabezpečenie materiálneho a nie formálneho právneho štátu. Základnou premisou materiálneho právneho štátu sa prezentuje všeobecná záväznosť práva pre všetkých. To znamená, že štátne orgány, orgány územnej samosprávy, právnické osoby s právomocou rozhodovania o právach a povinnostiach, ako aj každý jednotlivec musí konať tak, ako určuje právny poriadok. Z citovanej právnej úpravy ústavy vyplýva, že výklad a uplatňovanie všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s ústavou. Pozitivistický právny prístup k aplikácii zákonov je preto v činnosti štátnych orgánov modifikovaný ústavne konformným výkladom, ktorý v závislosti od ústavou chránených hodnôt pôsobí reštriktívne alebo extenzívne na dikciu zákonných pojmov. Obsah zákonnej právnej normy nemôže byť interpretovaný izolovane, mimo zmyslu a účelu zákona, cieľa právnej regulácie, ktorý zákon sleduje. Požiadavka na ústavne konformnú aplikáciu a výklad zákona je podmienkou zákonnosti rozhodnutia ako individuálneho správneho aktu. Mocenské orgány štátu realizujú svoju rozhodovaciu právomoc sú pri výkone svojej moci povinné postupovať v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy, s prihliadnutím na to, že súčasne sú viazané aj právnou úpravou obsiahnutou v medzinárodných zmluvách, ktorými je Slovenská republika viazaná

(čl. 7 Ústavy SR) a po vstupe Slovenskej republiky do Európskeho spoločenstva, Európskej únie postupovať tiež v súlade s právne záväznými predpismi Európskeho spoločenstva, Európskej únie.

21. Vo svetle vyššie uvedenom, kasačný súd vyhodnotil rozsah a dôvody kasačnej sťažnosti vo vzťahu k napadnutému rozsudku správneho súdu po tom, ako sa oboznámil s obsahom administratívneho a súdneho spisu, s námietkami žalobkyne uvedenými v kasačnej sťažnosti a dospel k záveru, že správny súd náležite nepostupoval podľa tretej hlavy tretej časti Správneho súdneho poriadku, keď súdny prieskum zákonnosti rozhodnutia žalovaného napadnutého žalobou nevykonal v súčinnosti so žalobkyňou poskytnutím jej riadneho poučenia o jej procesných právach, čím v procese súdneho prieskumu dostatočne nezameral svoju pozornosť k ochrane procesných práv žalobkyne a teda k súdnemu prieskumu zákonnosti rozhodnutia správneho orgánu pristupoval príliš formalisticky, ktorým postupom odňal žalobkyňi právo na spravodlivý proces v rozpore s právami zaručenými v čl. 46 ods.1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v znení protokolov č. 3, 5 a 8, a preto kasačný súd považoval právny záver správneho súdu o nutnosti zamietnutia žaloby za predčasný.

22. Najvyšší súd v kasačnom konaní pri prieskume zákonnosti napadnutého rozsudku správneho súdu zameral svoju pozornosť k námietke sťažovateľky - žalobkyne, ktorou namietala, že krajský súd nesprávnym procesným postupom jej znemožnil ako účastníčke konania, aby uskutočnila jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, (§ 440 ods. 1 písm. f/ SSP), považujúc ju za zásadnú vo vzťahu k zákonnosti napadnutého rozhodnutia správneho súdu.

23. Podľa § 2 ods.1,2 SSP v správnom súdnictve poskytuje správny súd ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom. Každý, kto tvrdí, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli porušené alebo priamo dotknuté rozhodnutím orgánu verejnej správy, opatrením orgánu verejnej správy, nečinnosťou orgánu verejnej správy alebo iným zásahom orgánu verejnej správy, sa môže za podmienok ustanovených týmto zákonom domáhať ochrany na správnom súde.

24. Konanie pred správnym súdom sa okrem princípov, na ktorých spočíva Civilný sporový poriadok a ktoré sa na konanie pred správnym súdom použijú primerane, riadi aj princípmi uvedenými v odsekoch 2 až 12. Konanie pred správnym súdom je jednou zo záruk ochrany základných ľudských práv a slobôd a ochrany práv a oprávnených záujmov účastníkov administratívneho konania. Pri rozhodovaní správny súd dbá na ochranu zákonnosti a verejného záujmu. Správny súd postupuje a rozhoduje v súlade s platnými a účinnými právnymi predpismi so zohľadnením ich právnej sily a v súlade so základnými princípmi tohto zákona. Konanie pred správnym súdom možno začať len na základe návrhu. (§ 5 ods. 1 až 5 SSP)

25. Podľa § 26 ods.1, 2 SSP správny súd poskytuje účastníkovi konania poučenie o ich procesných právach a povinnostiach. Túto povinnosť nemá, ak je účastník konania zastúpený advokátom alebo ak má účastník konania, jeho zamestnanec alebo člen, ktorý za neho koná alebo ho zastupuje, vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa. Správny súd poučí účastníkov konania o možnosti zvoliť si advokáta alebo obrátiť sa na Centrum právnej pomoci.

26. V konaní podľa tretej hlavy tretej časti Správneho súdneho poriadku správny súd zohľadňuje špecifické potreby vychádzajúce zo zdravotného stavu a sociálneho postavenia účastníka konania - fyzickej osoby a poskytuje jej poučenie o jej procesných právach a povinnostiach. Ak nie je v tejto hlave ustanovené inak, použijú sa na konanie v sociálnych veciach ustanovenia o konaní o všeobecnej správnej žalobe (§ 199 ods.2, 3, SSP).

27. V správnej žalobe sa musí okrem všeobecných náležitostí podania podľa § 57 uviesť a) označenie druhu žaloby, b) označenie žalovaného, c) označenie konania alebo veci, v ktorej sa žalobca domáha nápravy, d) deň vydania rozhodnutia a deň jeho doručenia alebo iného oznámenia žalobcovi, e) opísanie rozhodujúcich skutočností, f) označenie dôkazov, ak sa žalobca dovoľáva, g) žalobný návrh. Správnu žalobu fyzickej osoby správny súd posudzuje neformálne. (§ 202 ods. 1, 2 veta prvá SSP)

28. Rozsah správnej žaloby fyzickej osoby a jej dôvody možno zmeniť alebo doplniť až do rozhodnutia správneho súdu. Pri správnej žalobe fyzickej osoby nie je správny súd viazaný žalobnými bodmi. (§ 203 ods. 1, 2 SSP) Ak to nie je v rozpore s účelom správneho súdnictva, môže správny súd i bez návrhu doplniť dokazovanie vykonané orgánom verejnej správy. (§ 204 SSP)

29. V citovanej právnej úprave ustanovenej v tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku zákonodarca zveruje do právomoci súdu, aby postupoval v konaniach súdneho prieskumu zákonnosti rozhodnutí žalovaného správneho orgánu v sociálnych veciach neformálnejšie ako ustanovuje v prevej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku upravujúcej konanie o správnej žalobe (§§ 177 a nasl.). Nielenže žalobca v konaní o správnej žalobe v sociálnych veciach nemusí byť zastúpený podľa § 49 odseku 1 SSP, ale samotný postup správneho súdu v konaní súdneho prieskumu zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu zákonodarca upravuje neformálne vzhľadom na naplnenie účelu ochrany fyzickej osoby (žalobcu), jeho subjektívnych práv a oprávnených záujmov v sociálnych veciach. Správny súd poskytuje účastníkom konania poučenie o ich procesných právach a povinnostiach. Túto povinnosť nemá, ak je účastník konania zastúpený advokátom alebo ak má účastník konania, jeho zamestnanec alebo člen, ktorý za neho koná alebo ho zastupuje, vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa. Správny súd v konaní súdneho prieskumu zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu o správnej žalobe v sociálnych veciach, vychádzajúc z formy a podania žalobcu na začatie súdneho prieskumu, ako aj z následného jeho konania, je povinný poskytnúť žalobcovi riadne a zrozumiteľné poučenie o jeho procesných právach a najmä poučiť ho o možnosti zvolenia si advokáta požiadanim Centra právnej pomoci o jeho ustanovenie na zastupovanie v konaní, k čomu mu správny súd poskytne primerane dlhú lehotu.

30. Vychádzajúc zo skutkových zistení vyplývajúcich zo spisu krajského súdu, najvyšší súd zistil, že správny súd v danej veci v preskúmvacom konaní nepostupoval náležite v súlade s vyššie citovanou právnou úpravou Správneho súdneho poriadku. Správny súd pred začatím konania v procese súdneho prieskumu žalobou napadnutého rozhodnutia žalovaného, žalobkyňu nepoučil o jej procesných právach a povinnostiach ako účastníka konania, a to ani všeobecným poučením, ktoré poučenie jej písomne nedoručil a neposkytol jej riadne poučenie ani na pojednávaní súdu, na ktorom vykonal jej výsluch. Zo žaloby ako i z kasačnej sťažnosti žalobkyne pritom vyplýva, že žalobkyňa je fyzickou osobou právne neznalou, a preto aj postup súdu voči nej nemal byť prísne formalistický, ktorý neformálny postup zákonodarca v právnej úprave ustanovenej v §§ 202 a nasl. SSP súdu dovoľuje.

31. Z dôvodov uvedených vyššie najvyšší správny súd v danej veci vyhodnotil námietku žalobkyne uvedenú v kasačnej sťažnosti proti rozsudku krajského súdu za dôvodnú, ktorá spochybnila správnosť rozhodnutia správneho súdu a jeho súladnosť so zákonom. Kasačný súd preto rozsudok krajského súdu podľa § 462 ods.1 SSP zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Vzhľadom na uvedené procesné pochybenie sa kasačný súd meritom rozhodnutia vo veci samej nezaoberal.

32. Povinnosťou správneho súdu v ďalšom konaní bude postupovať v intenciách názoru kasačného súdu, vysloveného vyššie. Predovšetkým riadne a zrozumiteľne poučí žalobkyňu o jej procesných právach. Vzhľadom k tomu, že pre nedostatok riadneho poučenia o možnosti zvolenia si právneho zástupcu v konaní, žalobkyňa až v kasačnej sťažnosti žiadala súd o ustanovenie právneho zástupcu, správny súd poučí žalobkyňu o tom, aby navštívila príslušné Centrum právnej pomoci a požiadala o ustanovenie advokáta na zastupovanie v konaní, k čomu jej poskytne primerane dlhú lehotu. Následne bude jeho povinnosťou opätovne preskúmať zákonnosť rozhodnutia žalovaného, napadnutého žalobou a vo veci opätovne rozhodnúť, ako aj svoje rozhodnutie jasne a zrozumiteľne odôvodniť. Súčasne správny súd opäť rozhodne o náhrade trov konania vrátane o náhrade trov kasačného konania. (§ 467 ods.3 SSP)

33. Toto rozhodnutie prijal kasačný súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01. mája 2011).

Poučenie :

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.